

generace v jižním Portugalsku a její konceptualizaci lokalismu. Třetí přednáška *Andrew Omoding: dwelling in artwork* (Trevor Marchand, SOAS) představila dílo umělce žijícího v chráněném bydlení a vytvářejícího specifické textilní objekty. Poslední – a pohledem autora této zprávy nejzajímavější – přednáška *Transnational Dwelling and Objects of Connection: An Ethnological Contribution to Critical Studies of Migration* (Maja Povrzanović Frykman, Global Political Studies, Malmö University) byla věnována aktérské roli předmětů v osobním vlastnictví migrantů v transnacionální perspektivě. Součástí programu bylo i promítání více než dvaceti etnografických filmů, přibližně stejný počet video a fotografických prezentací a video instalací, zasedání jednotlivých SIEF Working Groups (*Francophone; Narrative; Food Research; Archives; Migration and Mobility; Cultural Heritage and Property; Digital Ethnology and Folklore; Museums and Material Culture; Historical Approaches in Cultural Analysis; Religion; The Ritual Year; Body, Affects, Senses, and Emotions; Place wisdom; Space-lore and Place-lore*), setkání zástupců pedagogických institucí a editorů etnologických a folkloristických periodik, plenární schůze, úvodní a závěrečné přednášky a velice bohatý doprovodný (kulturní, sportovní i zábavný) program. Vzhledem k relativně značnému rozsahu kongresu není v silách jednoho zpravodaje komplexně popsat nesmírně bohatou, pečlivě připravenou a skvěle organizovanou akci v jejím celku (na organizaci se mimo jiné podílela katedra kulturní

antropologie/evropské etnologie univerzity v Göttingenu). Všechny zpravodajem navštívené panely měly ale vysokou úroveň; známkou vysoké kvality kongresu byla i relativně značná účast mimoevropských badatelů (na narativních panelech, které autor navštěvoval prioritně, především z USA a Izraele).

Podobně jako na minulých dvou kongresech bylo i v Göttingenu potěšující registrovat stále stoupající účast také badatelů z českých zemí. Své příspěvky zde přednesli mimo jiné Roman Doušek (ÚEE FF MU, Brno), Daniel Drápala (ÚEE FF MU, Brno), Petr Janeček (ÚE FF UK, Praha), Karolína Pauknerová (CTS, Praha) či Jiří Woitsch (EÚ AV ČR, Praha); sekce určené pro mladé badatele se zúčastnil například Nikola Balaš (FHS UK, Praha). Domácí badatelé se aktuálně účastní i další celoroční odborné práce v rámci SIEF – například Jiří Woitsch dnes zastává funkci předsedy SIEF Working Group *Space-lore and Place-lore*, Petr Janeček se stal zakládajícím členem SIEF Working Group *Narrative* a členem *SIEF Standing Committee on Higher Education*, a zúčastnil se i natáčení dokumentu *Ethnological Sensations*. Domácí etnologické vědy (nejen evropská etnologie a folkloristika, ale i sociokulturní antropologie) se tak po letech určité stagnace konečně začínají znovu výrazněji podílet na práci této mezinárodní organizace, jejíž přímá předchůdkyně – CIAP – byla koneckonců založena v Praze v roce 1928.

Petr Janeček (Ústav etnologie FF UK, Praha)

14th IMISCOE Annual Conference “Migration, Diversity and the City”

Ve dnech 28.–30. června 2017 proběhla v Erasmus University v holandském

Rotterdamu výroční konference IMISCOE s názvem „Migration, Diversity and

the City“. Organizace IMISCOE je celým názvem International Migration, Integration and Social Cohesion a sdružuje badatele z celého světa věnující se migraci. Zřejmě nejvlivnějším českým institucionálním zástupcem je výzkumný tým GEOMIGRACE z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

Na výroční konferenci se objevily významné osobnosti v migračních studiích, například Saskia Sassen z Columbia University, Adrian Favell z University of Leeds, Rainer Bauböck z European University Institute nebo Godfried Engbersen z Erasmus University. Jako keynote speakers byla určena Saskia Sassen s příspěvkem „When cities become the last refuge for the displaced“ a Steven Vertovec z Max-Planck Institute s příspěvkem „Understanding urban diversity, or what’s the matter with Rotterdam?“. Právě Steven Vertovec byl jedním z hlavních lákadel konference, ale po příjezdu do Rotterdamu musel být hospitalizován, a tak jako keynote speaker vystoupil Godfried Engbersen s původním příspěvkem Stevena Vertoveca.

Na konferenci proběhla také diskuse u kulatého stolu mezi Adrianem Favellem, Allesandrou Zampieri z European Economic and Social Committee a Johnem Mollenkopffem z City University of New York a objevily se i tzv. semi plenaries s tématy „Migration research, cities and urban governance (chair Tiziana Caponio), „Innovative approaches toward refugee integration: lessons from throughout Europe (chair Peter Scholten), „How immigrants enter the precincts of (urban) power (chair John Mollenkopf) a „IMISCOE meets the The European Commission’s the European Commission: KCMD and DG research and innovation. Discussion on migration data migration research gaps in view of strengthening evidency-based migration policy“ (chair Izabela Grabowska).

Celkem na konferenci proběhlo 130 konferenčních panelů a workshopů a konferenčními příspěvky nebo moderovaným příspěvkem 686 badatelů. Oproti minulé výroční konferenci v Praze bylo zorganizováno až o téměř polovinu více panelů a workshopů, a tak do Rotterdamu přijel větší počet účastníků. Navýšení kapacity výroční konference však bylo již před rokem avizováno koordinátorem IMISCOE Mauricem Crulem. Kvůli tomu však byli nadměrnému tlaku vystaveni všudypřítomní pomocníci – studenti Erasmus University.

Konference se již tradičně zúčastnilo relativně malé množství českých badatelů a kromě členů týmu GEOMIGRACE (Eva Jánská, Zdeněk Čermák, Dušan Drbohlav, Andrea Svobodová, Kristýna Janurová, Přemysl Štych) jsem byl (Luděk Jirka) jediným aktivním účastníkem z České republiky. Konference se primárně účastnili badatelé z Nizozemska, Itálie, Francie, Velké Británie, Německa a Švýcarska, ale stejně jako na minulé výroční konferenci, i zde vystoupilo se svým příspěvkem relativně hodně badatelů z Polska. Je tedy na místě otázka, zda by po vzoru polských kolegů nebylo pro české badatele vhodné vystoupit z české kotliny a zapojit se více do mezinárodního networkingu.

Velikost konference měla za následek pestrost témat a značnou mezioborovost. Na akci se pak objevovalo zaměření na aktuální společenské problémy, mezi které lze zařadit problematiku stárnoucích imigrantů, rozdílného přístupu státních politik k migraci a integraci, téma tzv. „uprchlické krize“, občanství a politické participace migrantů, otázku dopadu moci (governance) na migranty nebo otázku vzdělávání a sociální mobility migrantů, ale i zaměření na epistemologické otázky v migračních studiích, mezi které patřilo například metodologické spojení transnationalismu a integrace. Nutno dodat, že se koordinátorům zjevně nepodařilo

všechny příspěvky uspořádat do dílčích témat, a proto vznikly i panely s názvem „jiné“ a „kombinovaná témata.“ Ovšem i zaměření ostatních panelů bylo nutné vnímat pouze jako rámcové.

Konference si kladla za cíl prezentovat inovativní příspěvky a v tomto duchu přednesl velice zajímavou přednášku Yossi Harpaz, kterému byla udělena cena Maria Baganha Award za dizertační práci obhájenou na Princeton University v roce 2016. Tento mladý doktor sociologie, v současnosti působící na Department of Sociology and Anthropology v Tel Aviv University, provedl rozsáhlý kvantitativní i kvalitativní výzkum dvojího občanství (dual citizenship) v Evropě, ve Spojených státech amerických a v Izraeli a dospěl k závěru, že dvojí občanství slouží elitám v méně vyspělých zemích k získání zdrojů z vyspělých zemí, ale nikoliv nutně k přesídlení. Dvojí občanství se však uplatňuje různě a v případě východní Evropy (kam v uvažování amerických badatelů spadá i Česká republika) se uplatňuje získání občanství na základě etnicity předků (např. Maďarsko, Srbsko), v případě Spojených států amerických na základě místa narození a v případě Izraele na základě původu. Yossi Harpaz nazývá svou teorii jako „compensatory citizenship“, tedy jako „kompenzační občanství“. Jeho práce zaujala celou řadu badatelů.

V dalších konferenčních panelech a workshopech jsem se zajímal především o transnacionalismus. V České republice by pravděpodobně rezonoval panel s názvem „transnacionalismus a sociální stát“, kde Erik Snel z Erasmus University hovořil o jednom ze zásadních problémů migrantů, tedy o neznalosti vlastních práv. Jeho terénní výzkum se týkal migrantů směřujících z Holandska do Německa, kteří sice mohou využívat holandské sociální příspěvky v prvních třech měsících po přesídlení, ale jejich státocentrické vidění světa limituje jejich jednání.

Jsou totiž přesvědčeni o nutnosti opustit sociální systém v Holandsku, aby mohli využít sociální systém v Německu. Nejsou tak schopni reflektovat deterializovanost sociálních benefitů států.

Na příspěvek Erika Snela navázala Cathrine Talleraas z The Peace Institute Oslo (PRIO), která naopak poukázala na „byrokratický“ pohled na migraci, tedy na perspektivu státu a státních úředníků. Upozornila, že úředníci používají stereotypizující označení vůči migrantům z tzv. třetích zemí, ale zároveň se snaží o korektní jednání. Migraci pak považují za přirozený proces a migranty z tzv. třetích zemí vidí jako statečné jedince, na které však stereotypně nahlížejí jako na osoby snažící se o „ekonomickou“ migraci a o akvizici občanství přijímajícího státu. Stereotypy poté porovnála s pozitivnějším náhledem úředníků na migranty ze Švédska, kteří sice pragmaticky využívají penzi z norského státu, ale úředníci na ně neuplatňují výše uvedená nálepkování.

Podnětný byl příspěvek Anny Ameliny z Brandenburg University of Technology, která představila nový přístup ke studiu transnacionálních vazeb. Obecně se objevuje stále silnější snaha metodologicky překonat poměrně rigidní koncept transnacionalismu a na tyto snahy navazuje i Anna Amelina, která uvedla teorii o socio-kulturních hranicích ze své knihy *Transnational Inequalities in Europe* (2016). Poukázala na skutečnost, že transnacionalismus nemůže být definovaný představami badatelů, ale je konstruovaný sociální a kulturní rovinou aktérů. Obě roviny závisejí na sociální praxi migrantů, a proto by měl být přeshraniční prostor definován především subjektivním aktérským sociálně-kulturně-prostorovým rozměrem. Teorie se dá vyložit i jako snaha překonat kritické náhledy na metodologický nacionalismus, které i přes veškerou snahu nebyly schopné překonat

definici lokality a často opomíjely aktérskou sebereflexivitu. Na příspěvek Anny Ameliny navázala Evelina Ammann Dula z Bern University of Applied Sciences, která ve svém výzkumu intergeneračních změn rovněž odkazovala na teoretický koncept z knihy *Transnational Inequalities in Europe*.

Dále bych vyzdvihl workshop s názvem „Transnationalism and Integration,“ jehož cílem byla snaha definovat kompatibilitu nebo rozdílnost obou uvedených sociálních procesů. Účastníci workshopu, z nichž bych rád jmenoval Martu Bivand Erdal a Jørgena Carlinga, oba z PRIO, Erika Snela, Valentinu Mazzucato z Maastricht University nebo Petera Kivisto z Augustana University, se poměrně jednoznačně shodli, že se nejedná o navzájem vymezující, ale o slučitelné procesy.

Každý si však vybíral panely a workshopy podle svého uvážení a zde předkládám jen ty, kterých jsem se osobně zúčastnil. Během celé konference zcela jistě zazněly i další přínosné teze. Jelikož se 13. výroční konference odehrála v Praze, očekával jsem více návštěvníků z českých univerzit, ale následující konference v Rotterdamu jen poukázala, že zahraniční badatelé jsou více mobilní než jejich čeští kolegové, což je však dáno i mnoha strukturálními faktory a rozdíly mezi vysokoškolskými systémy. Bylo by však žádoucí, aby se české sociální vědy nepohybovaly v celoevropském kontextu na okraji, jak je tomu doposud, ale aby se více snažily o kooperaci a o širší zapojení do mezinárodního sociálněvědního prostředí.

Luděk Jirka (Fakulta humanitních studií UK, Praha)

Jak jde kroj, tak se stroj. Lidový kroj sedmi generací na moravském Valašsku. Rožnov pod Radhoštěm, Valašské muzeum v přírodě, 2016.

Lenka Drápalová – Jana Tichá, Jak jde kroj, tak se stroj. Katalog expozice o tradičním odívání na Valašsku. Valašské muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm 2017, 392 s.–

Lidový oděv v rozmanitých regionálních podobách je vděčným tématem pro veřejné prezentace. V etnografických muzejních sbírkách tvoří textil a doklady odívání rozsáhlé kolekce, avšak četnost samostatných výstav tomu neodpovídá. Kroje bývají spíše jen jednou ze součástí

národopisných expozic, zdařilým příkladem z nedávné doby může být Slovácké muzeum v Uherském Hradišti (Národopisná expozice Slovácko, 2014, kurátorka Marta Kondrová). Důvodem této situace je především náročná příprava expozic a specifické podmínky vystavování.